

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

De Fama & Inspectione oculari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

lib. I. n. 6. § 7. 2. Quod post crimen plene probatum non amplius admittatur Reus ad Purgationem Canonicam. c. 12. h. t. 3. Quod plene probatis adstringi nequeat ad iuramentum confirmatorium, non obstante consuetudine contraria. c. 2. eod. cum iuramentum, cuius nulla est necessitas, iuxta c. 26. de iur. iur. exigatur irrationabiliter, & præstetur illicitè. Dixi, *plene*; nam effectus non-plene probationis non est magnus, sed, si Actor intentionem suam nec semiplenè, & non sufficienter probavit, locum habet illud vulgatum: *Actore non probante Reus absolvitur*. c. 3. in fine de caus. posses. cum concordantijs. Nilominus tamen etiam *Semiplena* probatio sæpe facit aliquam fidem, ita ut Reus non absolvatur statim (sicut absolveretur, si Actor nec semiplenè probasset) sed indicatur vel ipsi purgatio Canonica, vel in eum transferatur onus probandi, vel Actori deferatur iuramentum suppletorium, ut hoc mediante fiat plena probatio. Quandoque sufficit etiam ad torturam, & multò magis ad inquisitionem faciendam. Imò nonnunquam ad ferendam quoque sententiam: sic propter semiplenam probationem impediendi Matrimonij potest Iudex per sententiam inhibere, ne contrahatur Matrimonium. c. 12. de Sponsal. c. 2. de Confang.

Hic non importunè, cum de his probationis speciebus nullus in Jure nostro existet titulus,

De Fama, & Inspectione Oculari

12 **Q**uæres, quam vim probandi habeat fama? Item inspectio seu aspectus ocularis, ein *Augenschein*? quando nempe Iudex vel per se ipsum, vel per alias personas ad id deputatas, rem, de qua lis existit, præsentialiter inspicit. Per *Famam* hic non intelligitur bona existimatio honoris, quam quis habet apud alios, à qua dicitur esse bonæ vel integræ famæ, cui opponitur infamia, seu famæ privatio, atque vocatur *fama inter homines*, vel etiam, *fama hominis*, bona vel mala; sed intelligitur communis hominum alicujus loci de aliqua re sermo, & publicum judicium, ex sola suspitione, certo tamen authore proveniens. Fagnanus in c. vestra de cohabit. Cleric. n. 38. & alij. Differt à Rumore, quod Fama ortum habeat à certis authoribus, qui dixerunt, se vidisse, aut interfuisse, atque insuper quod tota vicinia vel major pars populi aliquid asserat, quare grosso modo dicitur etiam *vox populi*: e contra quod Rumor non habeat certos autores, & minoris partis de Communitate vox sit, ac tantum particularis sermo seu assertio ex sola suspitione, & incerto authore proveniens, adeoque temeraria vulgi vox. Unde etiam Rumor minùs probat, quàm Fama, & ferè suspitionem tantum & levem præsumptionem inducit. Fama oriri potest vel à personis fide dignis, bonis, & gravibus, vel à suspectis ratione proprii commodi, malitiosis, & levibus. Hæc posterior non est attendenda. c. 24. de Accusat. De priore

12. & dico 1. Fama legitime probata in causis Civilibus plerumque facere potest probationem semiplenam. Ita communis, & in praxi observari solita apud Malcardum conclus. 753. n. 6. Fundatur in l. 3. §. 2. ff. de testib. Dixi 1. fama, scilicet uniformis & constans, orta à personis honestis & fide dignis; non vaga, & contraria, aut originem trahens à malevolis & maledicis. 2. Legitime probata; probatur autem legitime vel per instrumenta, quæ fuerint erecta super fama, vel per duos saltem testes omni exceptione majores. c. 21. §. questum de accusat. c. 23. h. t. qui jurato testantur, se audivisse ita dici majori parte populi (h. e. non respectu totius multitudinis hominum in tali loco, vel vicinia existentium, sed respectu eorum, qui se re poterant, & ad quos spectabat scire. v. g. à majori parte peritorum alicujus artis, si queratur de facto ad talem artem spectante) & saltem duas personas nominatim exprimere, à quibus audiverint, & quæ asseruerunt se vidisse, aut alia indicia rei adduxerunt. Malcard. conclus. 749. n. 1. 2. §. 12. 15. 16. 17. allegans alios. Ex quo apparet, profus difficilem esse probationem famæ, ad probandum requisitæ, ita ut apud Menochium Consil. 701. n. 52. nonnemo dixerit, toto vitæ tempore se non vidisse Processum, in quo fama fuisset legitime probata. 3. in causis Civilibus; nam in Criminalibus nec semiplenè probat in ordine ad poenam infligendam, ut habet communis. Sufficit tamen ad inquisitionem specialem. c. 19. §. 24. de accusat. & ad Purgationem Canonicam diffamato injungendam. c. 19. cit. can. §. caus. 2. q. 4. item ad incarcerandum diffamatum, si de fuga suspectus sit: imò, si vehemens sit, aut alijs adminiculis adjuncta, etiam ad torturam. Carpz. Pract. Crim. p. 3. q. 120. n. 27. 4. Facere potest, nimirum si ita videatur Judici, cujus in hac parte arbitrio plurimum tribuitur, attendentis circumstantias. 5. Plerumque; dantur enim casus, in quibus fama etiam plene probat, uti in factis antiquis, memoriam hominum excedentibus, per c. 13. h. t. uti in alijs factis, quæ sunt difficilis probationis, & aliunde non obtingunt. Item in rebus modici præjudicii. Malcard. conclus. 753. n. 8. 17. 22. cum alijs, ubi à n. 24. enumerat 32. tales casus: inter quos est etiam, quando agitur de vitando peccato, v. g. de impediendo Matrimonio inter eas personas, inter quas dirimens impedimentum intercedere fama est. c. 2. de confang. Item quando cum fama concurrunt alia adminicula. per c. 1. de Appellat. c. 11. de Præsumpt. Sicut vice versa ne quidem semiplenè probat fama in causis valde magni præjudicii.

12. & dico 2. Ocularis inspectio, rite facta, ordinariè est validissima probatio, vel potius demonstratio veritatis. Communis, fundata in l. 8. ff. fin. regund. l. 32. §. 5. ff. de auro, argento &c. Dixi 1. rite facta, nimirum vel ab ipso Iudice clam ad se informandum; aut, quod utilius sit & frequentius, citatis ad eam Partibus, per leg. 47. ff. de re jud. & præsentibus, quos

quos una vel altera Pars produxit, testibus; vel per deputatos, maxime per artis peritos, v. g. architectos, agrimensores &c. si ædificium, vel limites agrorum sunt inspiciendi; quibus etiam (nisi sint jurati magistri) deferendum est iuramentum, quod fideliter & in neutrius Partis favorem vel odium veritatem edicere velint. 2. *Validissima probatio*, ita ut, si per eam obtinetur evidentiæ facti, ut ordinariæ contingit, sententia contra illam lata non transeat in rem judicatam. 3. *Ordinariæ*, nisi nempe per ipsam inspectionem certa veritatis indicia deregi & haberi nequeant, uti contingit in exploratione virginis, quam certò per inspectionem corporis, à fœminis, imò & Medicis factam, deprehendi non posse docet Paulus Zachias lib. 4. tit. 2. q. 1. 2. 3. Cœterùm ocularis inspectio rei, de qualis est, non solum utilis, verum etiam sæpe necessaria est, quando nempe aliæ probationes non suppetunt. v. g. quando lis est circa terminos seu limites agrorum: quando propter ruinofam domum vicini metuis damnum, & cautionem damni infestipostulas, qua petis à vicino tibi caveri damnum, quod ex ruina ædium ipsius tibi inferri possit; si enim neget, ædes suas esse ruinofas, deveniendum est ad inspectionem per rerum peritos: item quando aliquis est vulneratus, mandatò Judicis statim initio debet inspicere vulnus per Medicos & Chirurgos, & explorari, an lethale sit, nec ne; quia potest contingere, ut fauciatius obeat vel ex intemperantia propria, vel ex imperitia Medici, & non ex vulnere, per se non lethali.

TITULUS XX.

De Testibus & Attestationibus.

SUMMARIUM.

1. Quid intelligatur nomine testis, & attestatio- nis.
2. Quam dicantur testes idonei, & omni excep- tione majores.
3. Quidam absolute, alij secundum quid, sunt inha- biles ad testificandum.
4. Absolute inhabiles alij sunt ex defectu mentis:
5. Alij ex vitio corporis:
6. Alij ex defectu morum & fame:
7. Exceptis tamen quibusdam casibus.
8. Alij ratione suspectæ fidei.
9. Et alij ratione conditionis servilis.
10. Secundum quid idonei sunt, qui pro certis personis:
11. Et qui contra certas personas:
12. Item qui in certis causis ferre testimonium non possunt.
13. 14. An & quando femina possit esse testis.
15. Quibus casibus admittantur testes alias minus idonei, & quantum probent.
16. An testes debeant esse jejuni.
17. Quid Juxta facere debeat, antequam recipiat testes.
18. Testes producendi tantum sunt super articulis, & interrogatorijs.

19. Super iisdem, vel novis articulis, produci possunt secunda & tertia (non autem quarta vice regulariter) sed cum limitationibus.
20. Sumptibus producentis.
21. Quando recipiendi sunt testes.
22. Ordinariè sunt recipiendi Parte adversa ci- tata.
23. Regulariter ipsis non creditur nisi juratis.
24. 25. Ubi & quomodo jurare debeant.
26. Secretò sunt examinandi à Judice: & super quibus.
27. Eorum dicta sunt referenda in Protocolium im- positò ipsis silentiò.
28. Quam dicantur testes singulares.
29. Non nisi de factis, & super articulis vel in- terrogatorijs, deponere debent testes.
30. An super ijs, quæ norunt secretò.
31. Quomodo deponere debeant: an etiam dando causam.
32. An de auditu, vel visu proprio.
33. Testis de credulitate regulariter non probat.
34. 35. Testis unicus ordinariè non plenam facit fi- dem, licet faciat subinde.
36. Testes duo ordinariè plenam faciunt fidem.
37. 38. Quantum probent testes singulares.
39. 40. 41. Quid juris, si testes sint contrarij in- ter se, vel sibi ipsis.
42. 43. An aliquid probet testis varians, vel va- cillans.
44. Quid sit publicatio attestatorum.
45. Eorum copia danda est Partibus, si exigant, ut possint opponere, siquid habeant.
46. Publicatio attestatorum non est de substantia Processus.
47. 48. Attestationes publicatæ an & quando probent etiam coram alio Judice.
49. Post publicationem attestatorum regulariter non licet producere alios testes.
50. Nec excipere contra testes, postquam sunt pub- licati, vel recepti tantum.
51. Seqq. quid de reprobatione testium sit tenendum.

A Probationibus in genere Compilator gra- dum facit ad earum species, quarum præ- cipua & 1. est, quæ fit per Testes. 2. Quæ fit per Instrumenta. 3. Quæ per Præsumptio- nes. 4. Quæ per Jusjurandum. Idcirco de Testibus hic, de reliquis per sublequentes Ti- tulos tractat. Per *Testem* in genere intelli- gitur persona idonea, quæ ad fidem alicujus rei adstruendam adhibetur. Per *Attestationem* verò ipsum testimonium, seu depositio & asse- veratio testis. Quia verò hoc loco potissi- mum agitur de testibus *Judicialibus*, seu in Ju- dicio adhiberi solitis, ideo sic definire potes- tem: est idonea persona, quæ legitime evocata te- stimonium dicit in Judicio de aliqua re controversa. Sumitur ex c. 1. h. t. ibi: idonei & fideles in testi- monium assanantur. Unde quæritur 1. Qui- bus qualitatibus debeant esse præditi testes, ut sint idonei seu habiles ad testificandum. 2. Quomodo produci, recipi, & examinari de- beant. 3. Quantum eorum depositio faciat fidem. 4. Quid de attestatorum publica- tione, ac testium reprobatione tenendum.